

Dr hab. Dariusz Drożdżyński

Poznań, 20 czerwiec 2024

Zakład Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin

Instytut Ochrony Roślin – PIB

Ul. Władysława Węgorka 20, 60-318 Poznań

Tel. +48 883 842 169

e-mail: d.drozdzyński@iorpib.poznan.pl

Recenzja pracy doktorskiej mgr inż. Pauliny Książek-Treli pt.:

**„WPŁYW KOMERCYJNYCH PREPARATÓW MIKROBIOLOGICZNYCH NA DEGRADACJĘ HERBICYDÓW I
WIELOPIERŚCIENIOWYCH WĘGLOWODORÓW AROMATYCZNYCH”**

- cykl 4 publikacji

Praca wykonana pod kierunkiem dr hab. inż. Ewy Szpyrki, prof. UR

Podstawę sporządzenia recenzji stanowi zlecenie Rady Naukowej Kolegium Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego, pismo o sygnaturze CN/69/2024/Z z dnia 25.04.2024

Podstawa prawna i formalna opracowania recenzji

Podstawą formalną opracowania recenzji jest uchwała nr 242/04/2024 Rady Naukowej Kolegium Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 18 kwietnia 2024 r.

Jako recenzent oświadczam, że nie znajduję się w sytuacji konfliktu interesów i nie posiadam z mgr inż. Pauliną Książek-Trelą wspólnych publikacji, nie prowadzę badań naukowych i nie pozostaję w zależności służbowej.

Ocena osiągnięcia naukowego oraz ocena dorobku i pozostałych osiągnięć kandydatki została przygotowana na podstawie dostarczonych dokumentów zawierających:

1. kopię rozprawy doktorskiej opisującej cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych,
2. wykaz dorobku naukowego:
  - publikacje wchodzące w skład rozprawy doktorskiej wraz z analizą bibliometryczną,
  - pozostałe publikacje wraz z analizą bibliometryczną,
3. kopie prac stanowiących rozprawę doktorską wraz z oświadczeniami współautorów,
4. informację o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki,

5. informację o współpracy z sektorem gospodarczym.

Ocena bibliometryczna publikacji wchodzących w skład rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska mgr inż. Pauliny Książek-Treli składa się z czterech powiązanych tematycznie prac, opublikowanych w uznanych czasopismach naukowych z listy filadelfijskiej, o wysokich współczynnikach wpływu *Plant Protection Science* IF₂₀₂₂ – 1,3 (MNiSW-100pkt.), *Journal of Soil Science and Plant Nutrition* IF₂₀₂₂ – 3,9 (MNiSW-100 pkt.), *Molecules* IF₂₀₂₂ – 4,6 (MNiSW-140 pkt.) i *Open Life Science* IF₂₀₂₂ – 2,2 (MNiSW-40 pkt.). Łączny współczynnik wpływu wyniósł dla wymienionych publikacji IF=12,0, wg. punktacji MNiSW=380 pkt. Są to interesujące publikacje wieloautorskie, opublikowane w latach 2022-2024, w których doktorantka trzykrotnie jest pierwszym autorem, a raz drugim. W publikacji pierwszej mgr inż. Paulina Książek-Trela deklaruje udział w przygotowaniu manuskryptu, dokonania przeglądu literatury oraz docelowej korekty artykułu, będąc zarazem autorem korespondencyjnym. W ramach przygotowania materiałów do publikacji drugiej doktorantka przeprowadziła doświadczenia nad zanikaniem herbicydów w glebie i oznaczeniem aktywności enzymatycznej w glebie, wykonała analizę uzyskanych wyników i pełniła obowiązki autora korespondencyjnego. W odniesieniu do trzeciej przywołanej publikacji udział mgr inż. Książek-Treli polegał na przygotowaniu izolacji pozostałości pestycydów z gleby wraz analizą instrumentalną techniką GC-MS/MS, analizie uzyskanych wyników i ich interpretacji, opracowaniu dyskusji wyników oraz przygotowaniu manuskryptu. W ostatniej z prac, będących podstawą doktoratu, mgr inż. Paulina Książek-Trela brała udział w przygotowaniu ekstraktów próbek gleby na obecność WWA oraz wykonaniu badań aktywności enzymatycznej, a następnie analizie, opisie i dyskusji uzyskanych wyników, przygotowaniu manuskryptu wraz z jego korektą, będąc zarazem autorem korespondencyjnym. Współautorzy publikacji wyrazili pisemną zgodę na włączenie wspomnianych publikacji w skład rozprawy doktorskiej mgr inż. Pauliny Książek-Treli. Tematyka wymienionych prac obejmuje zagadnienia istotne z punktu widzenia jakości otaczającego nas środowiska i wpisuje się w światowe trendy badawcze.

Pozostałe osiągnięcia naukowe, popularyzacja nauki i współpraca z podmiotami zewnętrznymi

Mgr inż. Paulina Książek-Trela, oprócz wymienionych powyżej publikacji będącymi elementami rozprawy doktorskiej, jest współautorką pięciu artykułów w takich czasopismach jak *Scientific Reports* IF₂₀₂₀ – 4,4 (MNiSW-140 pkt.), *Acta Universitatis Cibiniensis. Series E: Food Technology* (MNiSW-140 pkt.) oraz *Molecules* IF₂₀₂₂ – 4,6 (MNiSW-140 pkt.). Łączny współczynnik wpływu wymienionych prac wyniósł IF=13,4, a suma punktów wg. wykazu czasopism naukowych MNiSW=700. Sumaryczne dane bibliometryczne wszystkich prac doktorantki wynoszą odpowiednio IF=25,358, MNiSW=1080, indeks h-4, natomiast liczba niezależnych cytowań wg bazy Scopus (na dzień 17.06.2024) wynosi 45. Mgr inż.

Książek-Trela kierowała grantem dla młodych naukowców pt. Wpływ bakterii wyizolowanych z próbek gleby pobranych na terenie Podkarpacia na rozkład trwałych zanieczyszczeń środowiska (2023) oraz uczestniczyła w projekcie Podkarpackiego Centrum Innowacji pt. Ekoinnowacyjna metoda przygotowywania próbek do analizy pozostałości pestycydów i WWA (2019). Doktorantka odbyła staż naukowy w Zakładzie Farmakologii i Toksykologii Państwowego Instytutu Weterynarii w Puławach, jak również aktywnie uczestniczyła w konferencjach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Wśród działalności popularyzujących naukę można wymienić zajęcia dla uczniów szkół ponadpodstawowych, uczestnictwo w organizacji Nocy Biologów na Uniwersytecie Rzeszowskim, a od marca 2023 doktorantka jest członkiem Zespołu ds. Promocji Instytutu Biotechnologii.

Mgr inż. Paulina Książek-Trela jest współautorką zgłoszenia patentowego „Nowe izolaty glebowe oraz ich konsorcjum zdolne do degradacji diflufenikanu” zarejestrowanego w Urzędzie Patentowym RP w 15 grudnia 2023 r. oraz prowadziła badania komercyjne dla podmiotów z sektora gospodarczego.

Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego jako podstawa doktoratu

Podstawę rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. Pauliny Książek-Treli jest cykl czterech oryginalnych publikacji naukowych z lat 2022-2024, objętych wspólnym tytułem „**Wpływ komercyjnych preparatów mikrobiologicznych na degradację herbicydów i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych**”.

Hipoteza badawcza rozprawy doktorskiej zakłada, że komercyjne preparaty mikrobiologiczne mogą znacząco przyspieszać rozkład herbicydów i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w glebie. Doktorantka postawiła sobie za cel określenie wpływu wybranych, dostępnych na polskim rynku preparatów mikrobiologicznych na tempo degradacji substancji czynnych z grupy herbicydów oraz WWA w glebie. Zarazem badany był wpływ aplikowanych preparatów na wybrane parametry fizyko-chemiczne gleby, odpowiednio na poziom pH, potencjał oksydo-redukcyjny (ORP) oraz aktywność dehydrogenazy (DHA).

Publikacja 1. Książek-Trela P., Szpyrka E. 2022. The effect of natural and biological pesticides on degradation of synthetic pesticides. *Plant Protection Science* 58(4), 273–291. DOI: 10.17221/152/2021-PPS. Publikacja jest obszerną pracą przeglądową zestawiającą zatwierdzone do stosowania na terenie Unii Europejskiej mikroorganizmy, opisującą ich rodzaje i mechanizmy działania. Zestawiając i porównując uzyskane dane literaturowe na temat tempa degradacji pestycydów pod wpływem aplikowanych mikroorganizmów wytypowane zostały najbardziej perspektywiczne z punktu widzenia Integrowanej Ochrony Roślin, a zarazem najbardziej

skuteczne bakterie (*Bacillus* spp. i *Pseudomonas* spp.) oraz grzyby (*Trichoderma* spp. i wybrane drożdże). Istotna dla przebiegu dalszych badań była również dostępność komercyjnych preparatów, których składnikami są wytypowane w publikacji 1 mikroorganizmy, a które byłyby możliwe do wykorzystania w doświadczeniach nad degradacją zanieczyszczeń.

Publikacja 2. Szpyrka E., Książek-Trela P., Bielak E., Słowik-Borowiec M. 2024. The influence of commercial yeast preparations on the degradation of herbicide mixtures in the soil and the effect on the shell pea (*Pisum sativum* L.) cultivation. *Journal of Soil Science and Plant Nutrition*. DOI:10.1007/s42729-024-01671-7. Wyznaczonym celem badań opisanym w publikacji 2 była analiza wpływu trzech dostępnych komercyjnie preparatów mikrobiologicznych, zawierających różne gatunki drożdży na tempo rozkładu mieszaniny herbicydów tj. propyzamidu, chlomazonu, metrybuzyny, pendimetaliny i fluazyfopu-P-butylu w glebie. Kolejnym celem była ocena wpływu preparatów drożdżowych na kiełkowanie nasion grochu zwyczajnego (*Pisum sativum* L.), wzrost roślin, zawartość chlorofilu a i b oraz karotenoidów, uprawianego na glebie zanieczyszczonej mieszaniną herbicydów. Uzupełnieniem pracy było określenie zmian parametrów fizyko-chemicznych w traktowanych próbkach gleby. Doktorantka sprawnie posługuje się modułową metodą przygotowania próbek gleby do analizy chromatograficznej (izolacja badanych herbicydów, oczyszczanie ekstraktów), a następnie wykonanie analizy instrumentalnej. Uzyskane wyniki wskazują, że preparat zawierający w swym składzie *Yarrowia lipolytica* w przypadku tempa degradacji pozwalał na uzyskanie najwyższych różnic w odniesieniu do wszystkich testowanych herbicydów. Następną interesującą obserwacją opisaną w publikacji 2 był wpływ zastosowanych preparatów drożdżowych oraz mieszaniny herbicydów na kiełkowanie nasion, wzrost roślin i zawartość chlorofilu w grochu zwyczajnym. Również w tym przypadku najwyższe współczynniki kiełkowania uzyskano dla preparatów z *Yarrowia lipolytica* oraz *Debaryomyces hansenii*, jak również w glebie czystej. Najwyższą wartość współczynnika kiełkowania uzyskano dla doświadczenia z preparatem z *Debaryomyces hansenii* w składzie, ale należy zwrócić uwagę, że preparat ten zawiera również bakterie z rodzaju *Bacillus*. Mieszanina herbicydów znacząco ograniczyła wzrost roślin grochu lecz już dodatek preparatu z *Yarrowia lipolytica* zwiększał tempo wzrostu roślin. Zastosowanie preparatów zawierających drożdże wpłynęło na zawartość chlorofilu w roślinach grochu oraz na parametry fizyko-chemiczne gleby. Konkluzją wyciągniętą przez mgr inż. Książek-Trelę z przeprowadzonych badań był pozytywny wpływ preparatów drożdżowych na rozwój roślin, jak i zwiększenie tempa degradacji zanieczyszczeń w glebie traktowanej mieszaniną herbicydów. Doktorantka zwraca uwagę, że stosowanie preparatów

mikrobiologicznych z różnymi odmianami i szczepami drożdży może stanowić uzupełnienie chemicznej ochrony roślin i powinno być zalecane w celu poprawy jakości środowiska.

Publikacja 3. Książek-Trela P., Bielak E., Węzka D., Szpyrka E. 2022. Effect of three commercial formulations containing effective microorganisms (EM) on diflufenican and flurochloridone degradation in soil. *Molecules* 27(14), 4541. DOI: 10.3390/molecules27144541. W publikacji tej celem badań była ocena wpływu trzech komercyjnych preparatów mikrobiologicznych zawierających mieszaniny różnych rodzajów bakterii lub bakterii i drożdży na degradację dwóch substancji chwastobójczych często stosowanych w ochronie upraw zbóż – diflufenikanu i flurochloridonu w glebie w warunkach kontrolowanych oraz określenie dynamiki zanikania tych związków. Ponadto podobnie jak w publikacji 2 badanie zmian parametrów fizyko-chemicznych w traktowanych próbkach gleby. W celu określenia kinetyki zaniku wytypowanych herbicydów w glebie Doktorantka przedstawiła równania kinetyczne wraz ze współczynnikami korelacji tych równań, wykreśliła krzywe zanikania i określiła połowiczny czas rozkładu. Uzyskane wyniki w przypadku diflufenikanu wykazały, że zastosowanie konsorcjów efektywnych mikroorganizmów nie przyspieszało a wręcz spowalniało rozkład tego związku. Mgr inż. Książek-Trela zaobserwowała, że po aplikacji preparatów pH gleby było niższe niż w próbkach kontrolnych, co mogło mieć wpływ na tempo degradacji diflufenikanu. Z kolei tego efektu nie zaobserwowano w przypadku drugiego zbadanych związków, fluochloridonu. Doktorantka konkluduje, że otrzymane wyniki badań, opisane z publikacji 3 potwierdzają potrzebę prowadzenia dalszych badań nad degradacją diflufenikanu oraz poszukiwania mikroorganizmów zdolnych do przyspieszenia rozkładu tej substancji. Trudno nie zgodzić z takim stwierdzeniem, szczególnie przy mnogości pożytecznych mikroorganizmów dostępnych komercyjnie, lecz wydaje się, że taka potrzeba pogłębionych badań dotyczy również innych grup ksenobiotyków, nie tylko będących składnikami preparatów herbicydowych.

Publikacja 4. Książek-Trela P., Figura D., Węzka D., Szpyrka E. 2024. Degradation of a mixture of 13 polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs) by commercial effective microorganisms. *Open Life Sciences* 19(1), 20220831. DOI: 10.1515/biol-2022-0831. Celem badań była ocena wpływu sześciu komercyjnych preparatów mikrobiologicznych oraz mieszaniny preparatów drożdżowych na degradację 13 wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych tj. acenaftylenu, antracenu, benzo[a]antracenu, benzo[a]pirenu, benzo[b]fluorantenu, benzo[k]fluorantenu, benzo[ghi]perylenu, chryzenu, dibenzo[a,h]antracenu, fenantrenu, fluorenu, indeno[1,2,3-cd]pirenu oraz pirenu, w glebie w warunkach laboratoryjnych. Dodatkowo analizowano, podobnie jak w publikacjach 2 i 3 zmiany parametrów fizyko-chemicznych w traktowanych próbkach gleby. Doktorantka odnotowała

najwyższą skuteczność oddziaływania na testowane WWA w próbkach gleby, na które zaaplikowano preparat zawierający w swym składzie kompleks bakterii w tym probiotyczny *Lactobacillus plantarum*. Preparat ten wspierał degradację w najwyższym stopniu ośmiu z trzynastu testowanych związków. Z kolei najwyższa indywidualna degradacja pojedynczego WWA została stwierdzona dla naturalnego kompleksu żywych kultur bakterii bacillus, gdzie stopień degradacji antracenu wyniósł 95%. Z kolei najmniej skuteczne z testowanych preparatów były wszystkie na bazie grzybów, a w szczególności preparat na bazie drożdży *Debaryomyces hansenii*. Mgr inż. Książek-Trela zaobserwowała korelację pomiędzy wartością pH gleby a trwałością testowanych związków. Jednocześnie wskaźnikiem ściśle powiązany z aktywnością mikrobiologiczną efektywnych mikroorganizmów, skutkującym przyspieszeniem tempa rozkładu wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, według badań Doktorantki był wzrastający poziom dehydrogenazy w glebie.

Reasumując, praca doktorska Pani mgr inż. Pauliny Książek-Treli stanowiąca jednotematyczny cykl publikacji pod wspólnym tytułem „Wpływ komercyjnych preparatów mikrobiologicznych na degradację herbicydów i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych” jest interesującym, spójnym i nader aktualnym spojrzeniem na problem degradacji skumulowanych w glebie zanieczyszczeń wybranych grup ksenobiotyków przy pomocy dostępnych na rynku preparatów mikrobiologicznych oraz potrzeby minimalizacji negatywnych skutków działalności człowieka na środowisko naturalne i oceniam, że wnosi cenny wkład w rozwój dziedziny nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie biotechnologia.

Uwagi

Na stronie 8. rozprawy znajduje się zdanie cyt. „Niewielka ilość środków ochrony roślin (0,1%) wykazuje toksyczność wobec patogenów roślin, natomiast ich pozostałości mogą długo utrzymywać się w środowisku, zanieczyszczając je i wywołując negatywne skutki” – proszę o rozwinięcie pojęcia toksyczności wobec patogenów roślin.

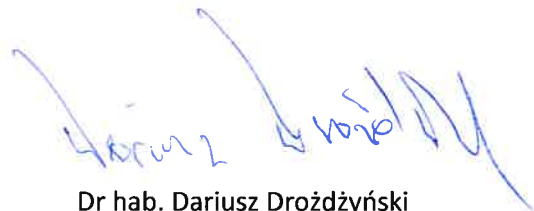
Doktorantka wskazuje, że grupą najbardziej trwałą w środowisku są herbicydy. Trudno się z tym nie zgodzić. Substancje te są często aplikowane do- i naglebowo, jak i we wczesnych fazach wegetacji roślin co zwiększa możliwości tej grupy do kumulacji w glebie, natomiast kierując się przywoływaną w rozprawie bazą danych właściwości pestycydów (PPDB) możemy również wytypować substancje czynne z innych grup aktywności pestycydowej, których trwałość w środowisku jest zbliżona do herbicydów. Czy Pani mgr inżynier planuje w przyszłości poszerzenie swoich badań o inne grupy środków ochrony roślin lub może inne grupy ksenobiotyków?

Na str. 9. opisane są badania UE dotyczące analizy próbek gleb z nieużytków rolnych. Badania te obejmowały 76 substancji czynnych środków ochrony roślin i w ich rezultacie wykryto obecność pozostałości pestycydów aż w 83% próbek przebadanych gleb. Czy można oszacować udział poszczególnych grup pestycydów w tych wynikach badań?

Wnioski końcowe

Przedstawioną mi do oceny rozprawę doktorską mgr inż. Pauliny Książek-Treli oceniam wysoko. Tematyka, którą zajęła się Doktorantka jest ważna nie tylko ze względu na potencjał naukowy, ale również to, że wyniki jej prac mogą mieć, a nawet już mają swoje przełożenie na możliwość zastosowania ich w praktyce.

Stwierdzam, że przedłożona do oceny rozprawa doktorska Pani mgr inż. Pauliny Książek-Treli spełnia warunki i kryteria stawiane rozprawom doktorskim w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) i przedkładam Radzie Naukowej Kolegium Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego wniosek o dopuszczenie Doktorantki do etapów dalszego postępowania do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie biotechnologia.

Dr hab. Dariusz Drożdżyński

